

vražna tabora, katerih vsak išče pomoči zoper družega izven države, ako mu take ni treba celo zoper tiste, ki se mu upirajo, ker se nočejo dati surovo pestovati; federalizem pa bi zopet ustvaril jedinstvo. Dualizem daja Slovanom le politične pravice, narodnih ne, federalizem dajal bi vsem vse. Federalizem ne more biti pomnožen dualizem, ker sta si v bistvu različna. Dualizem odreja vendar narodom pravice in vlada raz dvoje mest: iz Dunaja in iz Budapešte, dočim federalizem narodom dovoljuje, da se sami vladajo, v kolikor jim je to mogoče pustiti z ozirom na celokupnost države. Dualizem je le podvojen gol centralizem, in če smo tega spoznali za zlo Avstrije, je dualizem dvojno zlo. Še enkrat torej: proč z dualizmom, na njegovo mesto pa federalizem s samoupravo narodov!

Zaplenjeno!

Zaplenjeno!

Zaplenjeno!

Ali ravno tako bode treba prusake in madžarone naučiti manire, prve spomniti, da imajo svojega cesarja na Dunaju, ne pa v Berlinu, tem le pa brzdati njih ošabnost in hrepenenje po nezavisnosti. Zakoni so za to, da se taki elementje, ki se za državni red ne brigajo, užugajo. Dokler država tem ne bode prišla do živega, na zboljšanje naših razmer ni misliti. Ako bi se v Avstriji vsak prusak takoj za vrat zgrabil in pošteno stresel, kakor si je zaslužil, bi prusačenja kmalu bilo konec. Zakaj so pa druge države tako stroge, in zakaj ve naša vlada zoper Slované biti tako ostrá? Posebno drzni so ti ljudje, odkar obstoji zveza z Nemčijo. Dan na dan dogajajo se najočitniša veleizdajstva pod pretvezo, da se zavezna država ne sme žaliti, v resnici pa, ker Nemčija na našo notranjo politiko vpliva. Zatorej pa je nujno treba, da se Avstrija Nemčije prej ko slej reši.

Nadalje bi se moralo avstrijsko-ogrsko uradništvo od zgoraj navzdol precej globoko izpremeniti. Uradniki delajo, malone kar hočejo. Tostran Litve dela jih velika večina za prusaštvo in lahonstvo, onkraj za madžaronstvo. Pisati o tem še več, vzlasti kar se tiče naše strani, pravilo bi se v Dravo vodo nositi. Zatorej le iz blažene Ogrske par primerov. Pri volitvah 1896. je komitatni sodnik bistriški po noči z žendarmi hodil v stanovanja ter z bajoneti silil volilce, da so glasovali za Banfičevega kandidata. Postreljenih je pri teh volitvah bilo 53 Slovakov, ranjenih 120, in vse to se je zgodilo pod patronatom uradništva.

Nazadnje pa je treba še nekaj, da bo mogoče, v Avstriji uresničiti državno idejo, kakoršno smo spoznali za pravo. Avstrijska

država bila je nekaj izborna katoliška, danes je živo verstvo, tako ki se zatajevanja in žrtv ne ustraši, le redko! Ne varajmo se! Po mestih in trgih se itak skoro vseskozi voli liberalno, ali tudi po kmetih pada pod koso liberalizma od leta do leta več žrtv. Tistega poštenega mišljenja in jeklene značajnosti, ki sta nekaj bili navadni, je danes uže malokje najti. Človek, ki ju čisla, se ju veseli, če ju kje zasledi, kakor da bi po dolgem zopet našel dragega prijatelja, po katerem je hrepenel. Vemo, da je liberalizem starega, daljnega izvira; ali prav siriti kakor smrtna kuga se je vendar le jel, odkar imajo pri nas židje toliko pravic in prusko nemštvo toliko veljave. O verskih rečeh soditi zaničljivo, jelo je od neke dobe sem v višjih krogih postajati običajno, kazati «omiko.» In ta «omika» se je potem spuščala od tam nizdolu. Danes najdeš sledove liberalizma uže v zadnji koči. Benedek, tisti ki je leta 1866. izgubil vojsko zoper Pruse, vojakom ni dajal časa za velikonočno izpoved; ko se je pred bitko vojakom ponudil papežev blagoslov, djal je: «Le skrbite, da bode Bog nepristranski, za drugo bodem uže jaz skrbel!» Tudi je navada, da se pred bitko podeljuje vojakom splošna odveza; takrat, to je pri Kraljevem gradu, se to prvič ni zgodilo, «ker to pre ruši vojakom samozavest.» Enakih primerov lahko bi navedli mnogo; ali vidimo, da moramo končati.

Če sedaj naj še enkrat kratko izrečemo, kako bi bilo državno idejo uresničevati, djali bi: Avstrija je v skrajni nevarnosti, ali rešiti se še da in sicer po federalizmu z narodno samoupravo, po krčenju prostosti židov, po strogem postopanju z veleizdajci in upornim uradništvom in končno po odločni vrnitvi k katoličanstvu. To vse pa se da izvesti še le tedaj, če Avstrija vezi, ki jo priklepajo na Nemčijo pretrga. Pred vsem torej: Proč od Nemčije!

Slovenske zahteve v drž. zboru.

Občine Spodnji Dolič, Bezovica in kat. polit. društvo v Konjicah so izročile po poslancu J. Žičkarju prošnje na državni zbor za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Pri tej priložnosti je imenovani poslanec izpregovoril sledeče besede:

»Visoka zbornica! Čast mi je bila, da sem visokemu naučnemu ministerstvu izročil prošnje od več kakor 50 občin in društev iz Spodnjega Štajerja za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Razlogi za to ustanovitev so prav natanko navedeni v peticiji nekaterih korporacij iz Ljubljane, ka-

trepeče na celem životu in moli kratko molitvico na čast angelju varuhu.

»Mislim, da se je zganilo nekaj večjega nego podgana,« reče roparski glavar, in še hoče enkrat mahnuti. A tovariša ga potegneta za seboj, rekoča, da je že pozno in se morajo požuriti. Francu je močno bilo srce, ko so korakali po stopnjicah doli. Spodej pred stolpom se ločijo. Stotnik se poda zopet k straži ob vodnih vratih. Vojni minister in roparski načelnik pa sta šla okoli trdnjave navidezno, da bi se prepričala, če so straža na svojem mestu, v resnici pa le zato, da bi si poglavar črnoprarnikov mogel natanko ogledati trdnjavo.

Ko si deček nekoliko oddahne od prestanega strahu, začne premišljevat, kaj bi naj zdaj storil. Na misel mu pride, da bi zbežal ter opozoril misijonarje in cesarja na pretečo nevarnost. Pa kako bi naj srečno prišel mimo mnogih straž v mesto ali v cesarsko palačo? Ali bi naj skočil iz hodnika v mimotekečo reko ter jo preplaval? Poguma za to mu ni manjkalo, a čutil je, da za to nima dosti moči. Ko tako premišljuje, sliši, da se mu bliža jetničar. Franc sklene, jetničarju vsaj to povedati, kar zadeva cesarja.

»Če se jim v tem prepreči načrt,« tako je čisto prav sklepal, »potem se tudi kristijanom ne bode nič zgodilo.« Zatorej naznani

staremu jetničarju kateri dan in ktero uro se ima zgoditi napad, pove mu tudi imena glavnih zarotnikov in način, kako hočejo dobiti črnoprarnike v trdnjavo.

Starec debelo gleda in dečka natanko izprašuje. Ko pa ga Franc prosi, naj ga takoj vzame seboj k cesarju, da mu naznani zaroto, reče skopi starec:

»Ti hočeš, da bi jaz delil s teboj plačilo! Dečko, tega pa ne, plačilo hočem obdržati za sé. Glej, da takoj zopet zgineš v kletko. A zapomni si, da nikomur ne poveš, kar si nocoj slišal, drugače ti zadavim pred očmi tvojo mater, tebe pa mučim do smrti, kakor ni bil še nihče mučen.

»Si razumel? Zdaj pa v kletko!«

Čez nekaj minut je tičal deček že zopet v zaduhli ječi, a zdaj ni bil več pri svoji materi, temveč od nje v nasprotnem kotu in z nekim roparjem na eden kol priklenjen.

8. Dogodki med tem.

Drugi dan proti večeru je bil Lu, mladi prijatelj našega Franca Tuana, na vrtu svojega pra-ujca, modrega Filina. Filin, je bil velik prijatelj vrtnarstva, kojemu je posvetil vse proste ure. Še celo zdaj v svoji visoki starosti je bival po dnevu večinoma med grmičjem in cveticami svojega vrta. Trdil je celo, da se mora temu opraviu na prostem

zraku zahvaliti za svojo visoko starost in krepkost. Takrat se je sprehajal s svojim pravnikom med krasnimi gredami, zdaj tu zdaj tam kaj popravlja. Razkazoval je Luju krasne cvetlice, izmed katerih je marsikatero redko vrsto dobil od krščanskih misijonarjev. »Ko solnce zajde, jih še moraš enkrat dobro zaliti,« pravi mlademu Luju. Na to mu pokaže lepe, modre, japonske lilije in v sredi med njimi čarobno metodiko, ki je ravnokar razvila svoj zlatorumeni cvet. »Tudi ta je iz daljnega, tujega kraja. Neko gorovje v Afriki ji je domovina,« pripoveduje dečku. »Ne dotikaj se je! Ona je sicer lepa, pa močno strupena in te uči, da ne smeš vedno od zunanje lepote sklepati na notranjo vrednost kake stvari.« Lu je med tem zapazil, da prekrasna cvetlica nima močnega stebila temveč se ob drugih rastlinah vije kvišku. »To te naj spomni na to-le resnico: «Kakor potrebuje ta krasna tako je tudi z našimi knezi, kojih kraljevstvo se more le takrat razvijati, če jih zvesto podpirajo podložniki. — Kako se ti dopade novi vladar?«

»Veliko bolj, kakor rajni Tidik. Tidiku sem se vedno blizal s strahom in trepetom, Hipephova pa je dober in milosrčen. Jaz sem ga že prosil, da bi rešil iz ječe mojega prijatelja Tuana in ga zopet vzel med svoje služabnike.«

tero je izročil visoki hiši podpredsednik dr. Ferjančič ter jo priporočil v seji 20. oktobra in katero najdete ponatisnjeno v stenografičnem zapisniku 12. seje.

Pred nekaterimi dnevi je razkladal nek poslanec iz Trsta razloge, iz katerih bi se naj za avstrijske državljane italijanskega jezika ustanovilo laško vseučilišče. Navedlo se je, da se nahaja v Avstriji 750.000 italijanskih državljanov, ki imajo pravico, zahtevati takšno vseučilišče. Glejte, vsled zadnjega statističnega štetja, ki se je, kakor znano, izvršilo na veliko škodo Slovencev, se nahaja v Avstriji 1.200.000 Slovencev, in ti imajo pač tudi pravico, za se zahtevati svoje vseučilišče. (Ugovor in klici na levici: Kdo bo pa denar dal?) Žičkar: Denar naj oskrbi avstrijska vlada; če ga ima za Nemce, ga mora imeti tudi za Slovence!

Mnogoštevilnim občinam, ki so zahtevale takšno vseučilišče, se pridružuje tudi občina Dolič v konjiškem sodnijskem okraju. Prosim, visoka zbornica naj dovoli, da se ta peticija popolnoma ponatisne v stenografičnem zapisniku današnje seje.

Predsednik prosi iste gospode, ki so za to, da se ta predlog sprejme, naj vstanejo. (Se je zgodilo.) Peticija se je ponatisnila.

Nadalje čita perovodja dr. Budig: »Prošnja katoliške politične zveze v Konjicah za popolno ravnopravnost Slovencev na Štajarskem v šoli in uradu, predložena po poslancu Žičkarju«.

Predsednik: »K tej prošnji ima besedo poslanec Žičkar«.

Posl. Žičkar: »Visoka zbornica! Pred nekaterimi dnevi sem izročil visoki hiši prošnjo katol. polit. društva za kozjanski okraj na Spodnjem Štajarskem, da se izvaja jezikovna ravnopravnost Slovencev pri vseh javnih uradih in oblastnih v vseh onih pokrajinah, koder prebivajo Slovenci. Danes leži pred menoj enaka vloga. Tu imamo peticijo katol. polit. društva v Konjicah na Spod. Štajarskem.

Visoka hiša! Gotovo je neizmerno neprijetno, če dobivajo slovenske stranke v popolno slovenskem jezikovnem okraju, stranke, ki ne razumejo nobene nemške besede, od raznih oblastnih nemške dopise, nemška razglasila in odloke. Ne vedo, kaj bi z njimi storile. Morajo si potem poiskati človeka, ki vsaj nekoliko nemški razumeva, da njim raztolmači, kaj pomeni ovo pismo in kaj od njih zahteva oblastnija. Tu se pa zgodi neredkoma, da se pismo čisto napačno razlaga. Znan mi je slučaj, da je naročila neka sodnija stranka, naj pride z mrtvaškim listom za neko osebo k sodnji. Stranki se

je pa po tolmaču razložilo: Ti imaš krstni list prinesiti k sodnji. Stranka nese toraj 3 do 4 ure daleč krstni list k sodnji; tu pa izve, da je pot napravila zaman in da mora iti nazaj po »mrtvaški list«.

Predsednik seže v besedo »Prosim, gospod poslanec, govorite bolj kratko«.

Poslanec Žičkar: »Taki in enaki slučaj se pripetijo na veliko škodo in na jezo Slovencev ne redkokrat. Naravno pravo zahteva, da se s slovenskimi strankami občuje pri sodnji in pri drugih uradih v slovenskem jeziku. Tožbe zaradi zanemarjanja teh naših pravic ne bodo prej prenehale, dokler ne dosežemo svoje popolne pravice. Predlagam toraj, da se omenjena prošnja katol. polit. društva v Konjicah popolnoma ponatisne v stenografičnem zapisniku današnje seje.«

Predsednik vpraša, ali so poslanci s tem predlogom zadovoljni. Ker so vstali, izjavlja predsednik, da se je sprejel, in se ponatisne omenjena peticija v sejnem zapisniku.

Državni zbor.

Na Dunaju, 7. decembra.

Cesarjeva zahvala.

Začetkom seje dne 6. decembra se je prebralo pismo presvitlega cesarja na zborničnega predsednika dr. Fuchsa, v katerem se vladar zahvaljuje za udanostno izjavo, ki jo je zbornica sklenila v izvenredni seji dne 25. novembra.

Finančni minister dr. Kaizl je obsirno utemeljeval državni proračun za l. 1898. Potrebovalo se bo 760.286.793 gld. Dohodki so proračunjeni na 760.754.834, preostalo bo 468.041 gld. Stroški, kakor tudi dokodki so bili v letu 1898 za celih 37 milijonov manjši. Državni dohodki bodo l. 1899. višji iz direktnih davkov za 4 milijone, in indirektnih za 12 milijonov, od železnice za 8 milijonov. Ostalo svoto 10 milijonov vzame minister iz preostankov iz l. 1897, ki znašajo nad 30 milijonov gld.

Minister napoveduje, da želi vlada odpraviti ali znatno olajšati mitnice na državnih cestah, časnikarski kolek in pristojbine pri izročitvi kmetskih posestev v druge roke. Okoli 36 milijonov gld. se bo vporabilo za odplačilo državnega dolga. Jako obsirno je razlagal, koliko bo nesel nov osebni dohodninski davek. Vsi dohodki, ki so podvrženi temu davku, so se cenili na 1156 milijonov gld. Povprek pride na vsakega temu davku podvrženega 1625 gld. letnih dohodkov, in povprek bi vplačal vsak gld. 31.25. Vseh

plačilcev je 1,861.854 glav, to je 7.29 procentov vsega prebivalstva in ves dohodninski davek bo znašal 22.2 milijon. gld.

Letnih dohodkov	zavziva oseb	in ves letni dohodek teh oseb je
600—700 gl.	176.244	113 milj. gld.
700—800 "	103.000	77.8 "
800—900 "	67.000	57 "
900—1000 "	57.000	54 "
1000—1200 "	73.000	81 "
1200—1400 "	54.000	60 "
1400—1800 "	61.000	97 "
1800—2200 "	34.000	67 "
2200—2600 "	22.000	52 "
2600—3600 "	28.000	87 "
3600—4600 "	12.000	52 "
4600—6000 "	9.000	49 "
Od 6000—	18.000	311 "

Poslanec Schlesinger vpraša: »Kako visoko pa gre od 6000 gld. navzgor?« Minister: »Od 6000 gld. do brezkonca in kraja. (Smeh).«

Črez 100.000 gld. letnega dohodka zavziva 255 oseb.

Zanimivo je tudi, kar je minister povedal o sladkorju, koliko se ga namreč prideluje na leto, oziroma, koliko se ga je obdačilo vsako leto. Od l. 1889 do l. 1894 se ga je na leto obdačilo povprek 2,311.000 meterskih centov, l. 1897 pa 2,816.000. Hranilnice (brez posojilnic) so imele l. 1886: 1054 milijonov gld. hranilnih vlog, l. 1897 pa se je svota zvišala na 1717 milj. gld. Davek od piva je znašal leta 1877: 19.4 milj. gld. l. 1887: 22.7 milj. gld., l. 1897: pa že 36.4 milijon. gld. Dohodek od tabaka je znašal leta 1894: 86 milijonov gld., l. 1899 pa je ta dohodek nastavljen na nekaj črez 100 milijonov goldinarjev.

Minister je potem povedal, da so delavska zavarovanja proti nezgodam od l. 1890—97 znašala 44 milijonov gld., proti boleznim 118 milj. gld. Obljubil je minister, da hoče vlada po vsej moči podpirati zadrage raznih vrst, ki zbirajo v celoto gospodarske moči in povspesujejo samozavest. Pristaviti hočemo, da zahteva naučno ministerstvo 3000 gld. za ustanove slovenskim dijakom na pravoslovskih in modroslovskih učiliščih.

Na Dunaju, 9. decembra.

Graške nemške narodnjake silno peče, da je vlada dala napraviti poselske bukvice za Slovenski Štajar tudi samo v slovenskem jeziku. Zahtevali so od ministerskega predsednika, naj odgovori, kako more to opravčevati? Thun je djal v današnji seji, da so na Spodnjem Štajarskem dobile občine poselske knjižice v obeh deželnih jezikih. V katerem jeziku pa se naj knjižice oddajo pri

»To je bilo sicer lepo, pa ne modro. Bil bi moral poprej vsaj mene vprašati. Kaj je odgovoril na to cesar?«

»Cesarju se je to dopadlo; a rekel je, da mora poprej vprašati svoje svetovalce. Mladi Tuan in kristijani niso hoteli darovati rajnim cesarjem in so s tem močno razkačili pagansko ljudstvo, zato jim se ne sme takoj odpustiti. Sploh se mi zdi cesar zelo boječ. Vprašal me je med drugim tudi, če sem kristijan. Rekel sem, da nisem; a pristavil sem še, da sem po Tuanu spoznal krščansko vero, ki je zelo lepa in tolažljiva.«

»S svojo odkritosrčnostjo se bodeš sebe in mene pahnul v nesrečo, ker bodo začeli sumiti, da sva na skrivnem kristijana. Ali te je o tem kaj vprašal?«

»Da, da; jaz pa sem mu rekel, da mi ti braniš postati kristijan. Nato je zahteval od mene, da mu pripovedujem o krščanski veri. In pripovedoval sem mu eno uro in še dalje o krščanstvu. Pravil sem mu, da kristijani verujejo le v enega Boga, ki je vstvaril nebo in zemljo in ki kraljuje v nebesih. Dalje sem mu pripovedoval, da Boga molijo v nebesih neštevilni angelji in da so se nekateri angelji zoper Boga uprli in zato bili vrženi v peklenški ogenj. Pravil sem mu tudi, kako je Bog ustvaril človeka in ga posadil v prekrasni raj, kjer ga je zapeljal hudi

duh v greh. To je še vse rad poslušal. Ko mu pa povem, da je Bog svojega edinega sina poslal na svet, da bi zveličal ljudi, in da je bil ta božji sin rojen v revnem hlevcu ter da je umrl grozne smrti na križu, ni hotel več verovati. Rekel je namreč:

»To ni mogoče. Božji Sin bi bil moral biti rojen najmanj kot cesar anamski ali pa kot mogočni cesar Kitajski.«

»In kaj si mu na to odgovoril?«

Kar mi je enkrat odgovoril Tuan, ko sem mu ravno tako ugovarjal, kakor cesar meni. Rekel sem namreč; da nam Bog s tem skaže veliko večjo ljubezen in da je prišel le zato, da bi zadostil za naše grehe. A cesar me ni več poslušal. Klicali so ga že k njegovim ženam, ki so mu hotele napraviti godbo. Daroval mi je cekin, rekoč, da me še želi drugokrat poslušati. Nato odide k ženam.

»Kaj pa si storil s cekinom?«

Takoj sem hitel v zapadni stolp, kjer sta zaprta Tuan in njegova mati, ter sem ponudil denar staremu jetničarju, da bi me spustil k jetnikom. Jetničar vzame cekin in ga vtačne v žep. Potem pa reče, da me danes ne more spustiti v ječo. Naj pridem drugokrat. Medtem pa hoče dajati Tuanu za cekin boljšo hrano. Stric, ali misliš, da bode to storil?«

»Težko,« odgovori starček. Jutri ali pojutrašnjem hočem iti sam s teboj in ti preskrbeti vstop v ječo. Za tebe bode prav dobro, da sam vidiš, kaj te čaka, ako si ne izbiješ iz glave o pravem času neumne misli postati kristijan. Zdaj pa pojdi sem-le v utico in mi preberi na glas jedno poglavje iz Konfucija, ki je moj ljubljeneec. Glej, solnce že zahaja, moja stara navada pa je, da končam dan s tem, da berem nekaj iz knjig našega največjega modrijana.»

(Dalje prihodnjič.)

Smešnice.

Učitelj: »Matiček, povej, kaj je bil sveti Pavel?« Matiček molči. Učitelj bi ga rad na to opomnil s početnimi črkami ter mu reče: »a-po-« Matiček veselo: »Sv. Pavel je bil apotekar.«

Mati: »Mirko, zadnjič si mi napravil tako veliko veselje, ko si bil prvi v šoli, zdaj si pa že zaostal!« — Mirko: »Toda, mati! Kaka druga mati si tudi žele kdaj imeti tako veselje!«

Kdo je svetohlinec ali hinavec?

»Kdo je svetohlinec ali hinavec?« — »Kdo je svetohlinec ali hinavec?« — »Kdo je svetohlinec ali hinavec?« — »Kdo je svetohlinec ali hinavec?« — »Kdo je svetohlinec ali hinavec?«